

2016

*Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

12 – 13 квітня 2016 р.

**ЧАСТИНА 2
Секція 2**

Національна металургійна академія України
Кафедра фінансів
Кафедра обліку і аудиту
13.04.2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Інститут модернізації змісту освіти
Національна металургійна академія України
Українська інженерно-педагогічна академія
Полтавська державна аграрна академія**

***Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської науково-
практичної конференції***

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

12-13 квітня 2016 р.

м. Дніпропетровськ

Програмний комітет конференції:

Ковальчук К.Ф., д.е.н., професор, декан факультету економіки та менеджменту Національної металургійної академії України

Плаксієнко В.Я., д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

Прохорова В.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії

Король Г.О., к.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України

Сокиринська І.Г., к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів Національної металургійної академії України

Зелікман В.Д., к.т.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України

Мушнікова С.А., к.е.н., доцент кафедри фінансів Національної металургійної академії України

Труш Ю.Т., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту Національної металургійної академії України

Секція 2

Сучасні фінансово-економічні проблеми функціонування та розвитку підприємств, установ та організацій

<i>Аберніхіна І.Г.</i> Систематизація ризиків діяльності страхових організацій.....	12
<i>Алескерова Ю.В.</i> Практика та удосконалення державної підтримки сільськогосподарського страхування.....	17
<i>Алшарф И.А.М.</i> Применение системы КРІ в управлении эффективностью деятельности медицинских учреждений.....	34
<i>Ананченко А.О., науковий керівник Ткаченко І.В.</i> Роль малого та середнього підприємництва в економіці України.....	40
<i>Андреюк Н.В.</i> Вплив міжнародного податкового співробітництва на розвиток оподаткування корпорацій в Україні.....	44
<i>Анискович Е.В., Кривицкая К.А., м.э.н., Довыдова О.Г.</i> Проблема и перспективы снижения затоваренности складов в машиностроительной отрасли.....	48
<i>Антоненко Е.Г., Жук А.С., Пригодич И.А.</i> Совершенствование системы налогообложения Республики Беларусь.....	54
<i>Баламут Г.С.</i> Оцінювання стійкого розвитку підприємства.....	57
<i>Барановська Д.О., науковий керівник Бобух І.М.</i> Фінансово-економічні механізми функціонування кінотеатрального ринку.....	61
<i>Баско И.М.</i> Категорийный менеджмент как способ управления товарным ассортиментом розничного предприятия.....	65
<i>Баценко Л.М., Левадня Т.В.</i> Фінансова стійкість підприємств.....	69
<i>Беленкова О.Ю., Бородавко М.В.</i> Корпоративна соціальна відповідальність як чинник економічної безпеки будівельного підприємства.....	74
<i>Богма О.С.</i> Основні підходи до проведення організаційних змін на підприємствах.....	78
<i>Бондарчук Л.С., науковий керівник Лупак Р.Л.</i> Системні характеристики оцінювання відтворення капіталу підприємства.....	83
<i>Божанова О.В.</i> Структурні перетворення як елемент антикризового управління підприємством.....	86
<i>Борисова І.С., Кривенко О.М.</i> Напрями удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб.....	91
<i>Бортнік С.М., Горбунов В.О.</i> Економічний розвиток підприємства в умовах фінансової кризи.....	95
<i>Бритченко І., Вожняк Д.</i> Напрями формування стратегії підвищення конкурентоспроможності банків на шляху інтеграції України до ЄС...	99
<i>Бурачек І.В.</i> Проблеми реалізації зовнішньоекономічної діяльності підприємствами України.....	104
<i>Вальтер А.О.</i> Особливості дослідження конкурентного середовища м'ясопереробних підприємств.....	109

<i>Василишин Р.І., Гринкевич Р.І., науковий керівник Лупак Р.Л.</i> Економічні регулятори механізму забезпечення адаптації підприємства до конкурентного середовища.....	115
<i>Васильєва О.О.</i> Сучасні тенденції функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств.....	118
<i>Вербицька Я.Є.</i> Забезпечення конкурентної позиції банків на основі їх достатності капіталу.....	122
<i>Вернидуб М.Ю., науковий керівник Линенко А.В.</i> Проблеми та способи підвищення рівня достатності капіталу банків України.....	127
<i>Волков В.В.</i> Проблемы расчета оплаты труда в Украине, как основного показателя социальной защиты человека.....	130
<i>Володько П.Л.</i> Проблемы инвестирования в основной капитал предприятий.....	146
<i>Волощук О.Г., науковий керівник Кміть В.М.</i> Фіскальна ефективність податкової системи України в сучасних умовах.....	149
<i>Вонберг Т.В.</i> Корпоративна соціальна відповідальність як домінуючий фактор розвитку організації.....	156
<i>Воронкова А.В., руководитель Нехорошева Л.Н.</i> Сравнительный анализ рынка нефтепродуктов мировых производителей и определение стратегии развития ОАО «Нафтан».....	160
<i>Воронцова А.С., науковий керівник Петрушенко Ю.М.</i> Соціальне підприємництво як альтернативна форма фінансування соціальних послуг.....	164
<i>Гизатуллина Е.Н.</i> Теоретические аспекты категории «антикризисное финансовое управление предприятием».....	168
<i>Глуценко Л.Д., Пілявоз Т.М.</i> Дослідження стану інноваційного розвитку промислових підприємств України.....	173
<i>Гончарова М.Л.</i> Стратегічне управління підприємством: управління змінами.....	177
<i>Горпинченко К.М., Даніліна К.Г.</i> Економічна сутність прибутку та особливості його формування в сучасних умовах.....	180
<i>Граціотова Г.О.</i> Учасники команди змін на підприємстві.....	184
<i>Гусєва Н.І., Демченко О.В., науковий керівник Луценко О.А.</i> Стан та проблеми розвитку ринку страхування в Україні.....	190
<i>Гуцалюк О.М.</i> Аналіз умов діяльності акціонерного товариства щодо перспектив його подальшого розвитку.....	193
<i>Демчишин Я.І., Рудик С.А.</i> Проблемні аспекти та напрями підвищення фінансово-економічної ефективності суб'єктів внутрішнього ринку України: аспект роздрібної торгівлі.....	197
<i>Демчук Н.І.</i> Особливості іпотечного кредитування аграрних підприємств України.....	202
<i>Денисенко О.Г., науковий керівник Трусова Н.В.</i> Формування витрат та їх облікове забезпечення в діяльності суб'єктів господарювання.....	207

<i>Діденко І.В., науковий керівник Васильєва Т.А.</i> Порівняльна характеристика використання моделей Панзара-Роса та Барроса-Модесто для оцінки рівня конкуренції на депозитному ринку України.....	213
<i>Дроздова С.Н., Бедретдинова Е.Н.</i> Системний підхід к управленію качеством продукции на предприятии.....	216
<i>Дудецкий Ю.А., Кашиникова И.В.</i> Применение методов электронного бизнеса в сфере услуг.....	228
<i>Жадик К.Є., науковий керівник Костякова А.А.</i> Калькулювання собівартості продукції тваринництва в ТОВ «Імені Гагаріна» Великобілозерського району.....	234
<i>Железнякова И.Б.</i> Увеличение доходов бюджета за счет сокращения теневой экономики и развития малого и среднего бизнеса.....	238
<i>Жеребко Р.І., науковий керівник Корнєєв В.В.</i> Ризиковість у діяльності інститутів спільного інвестування.....	243
<i>Закревська Л.М.</i> Формування вертикально інтегрованої моделі в АПК.....	248
<i>Зверєва Н.Г., Форкун І.В.</i> Прибуток як економічна категорія.....	251
<i>Іжєвський П.Г.</i> Концепція забезпечення функціонування українських підприємств в умовах євроінтеграції.....	256
<i>Іщук Л.І.</i> Фінансове забезпечення природоохоронної діяльності в Україні.....	260
<i>Іщук Л.І., Юхимук М.М.</i> Покращення фінансового стану промислових підприємств.....	265
<i>Коваленко В.В.</i> Впів фінансової глобалізації на розвиток суб'єктів фінансового ринку.....	269
<i>Кабаченко Я.В., науковий керівник Міщук Е.В.</i> Personnel management, як елемент публічного управління.....	273
<i>Квасній З.В.</i> Особливості зайнятості в секторі малого підприємництва.....	278
<i>Квасній Л.Г.</i> Проблеми вищої освіти в контексті інноваційної економіки.....	282
<i>Квасній О.Р.</i> Регіональна політика розвитку малого підприємництва у Львівській області.....	285
<i>Квасниця М.В., Шульц С.Л.</i> Сучасний стан та проблеми реформування сфери житлово-комунальних послуг.....	290
<i>Кир'ян Ю.А., Махмудов Х.З.</i> Основні проблеми розвитку маркетингу на підприємствах України.....	295
<i>Климко Т.Ю., Огородник В.О.</i> Форензик - дієвий метод боротьби з шахрайством на підприємстві.....	303
<i>Клокар О.О.</i> Формування ефективної контролінгової служби в підприємствах агросфери.....	306
<i>Кобець С.П.</i> Сучасний стан машинобудівного комплексу України: проблеми та перспективи.....	311

университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна «Проблемы экономики транспорта». – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <http://cyberleninka.ru/article/n/metodi-ta-pidhodi-otsinki-rivnya-rozvitku-regionalnogo-strahovogo-rinku>.

6. Понятие риска в страховании [Электронный ресурс] // Информационный ресурс "Знай страхование!" – Режим доступа до ресурсу: <http://www.znay.ru/guide/gdv/01-05-1.shtml>.

*д.е.н., доцент Алескерова Ю.В.
доцент кафедри фінансів та кредиту
Вінницький національний аграрний університет
E-mail: tuv@email.ua*

ПРАКТИКА ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ

Підвищена ризиковість сільськогосподарського страхування зосереджена в тому, що ризики переважно проявляються не в окремого страхувальника, а у цілої групи страхувальників на великій території, внаслідок чого обсяги необхідних компенсаційних страхових виплат можуть бути величезними, що негативно відобразиться на фінансовій стабільності страховиків. Це зумовлює необхідність державної підтримки сільськогосподарського страхування [1].

Об'єктивна необхідність державної підтримки сільськогосподарського страхування зумовлена наступним: динаміка виробництва сільськогосподарства тісно переплітається з кліматичними ризиками, страхування призначене для уникнення різких коливань доходів аграріїв; страхування сприяє доступності залучення кредитів для аграріїв; страхування вважається стимулятором щодо експлуатації селянами інноваційних аграрних технологій; страхування продукує позитивні соціальні процеси, якщо виробник впевнений, що при природних катаклізмах, при отриманні збитків йому обов'язково буде сплачено відповідні компенсаційні виплати, тоді він спокійно буде займатися сільськогосподарським виробництвом, що спонукатиме його до збереження робочих місць, сприятиме зменшенню міграційних потоків із села в місто й поліпшенню соціального клімату.

Метою надання державної фінансової підтримки сільськогосподарським товаровиробникам через страхові субсидії вважається, передусім, сприяння зниженню ризиків їх виробництва, підтримка фінансової міцності при природних катаклізмах та зниження фінансового навантаження на бюджет при настанні негативних стихійних подій. Здійснений детальний розгляд світового досвіду щодо моделей державної підтримки сільськогосподарського страхування переконує, що кожна країна формує свою унікальну модель страхового захисту сільськогосподарських товаровиробників (табл. 1).

Таблиця 1

Система державної підтримки сільськогосподарського страхування у країнах світу

Країна	Учасники системи сільськогосподарського страхування	Основні характеристики системи сільськогосподарського страхування
1	2	3
Польща	Корпоративна система сільськогосподарського страхування за участі держави	Забезпечення діяльності страхового гарантійного резерву для проведення 100 % страхових виплат за обов'язковим страхуванням відповідальності працівників залучених у сільськогосподарське виробництво.
Франція, Австрія, Італія, Німеччина	Система страхування за участі держави та створення товариств взаємного страхування	Страховики: розробка широкої продуктової лінійки із сільськогосподарського страхування. Держава: контроль за здійсненням страхового та перестрахового захисту сільськогосподарських товаровиробників.
США	Федеральна корпорація страхування врожаю Департаменту сільського господарства; страхові компанії; товариства взаємного страхування	Забезпечення виконання Федеральної програми страхування врожаю, яка охоплює: страхові субсидії 60 % страхових платежів фермерів; забезпечення додаткового страхового покриття фермерам, які беруть участь у Федеральній програмі страхування врожаю; контроль організації перестраховування; забезпечення перестраховування понад 40 % сільськогосподарських ризиків за кордоном.
Канада	Державна корпорація страхування сільськогосподарських ризиків; страхові компанії; товариства взаємного страхування	Забезпечення виконання Державної програми страхування сільськогосподарських ризиків, яка передбачає: субсидовані заощадження для фермерів; виконання програми забезпечення доходів фермерам (не нижче 70% від попереднього рівня за останні 3 роки); контроль організації перестраховування; забезпечення перестраховування понад 40 % сільськогосподарських ризиків за кордоном.

Продовження табл. 1

1	2	3
Португалія	Система державно-приватного партнерства	Держава: страхові субсидії фермерам та організацію перестраховування. Страховики: розробка програм страхування та контроль за їх виконанням.
Іспанія	Державне Агентство сільськогосподарського страхування при Міністерстві сільського господарства; Консорціум компенсації страхування та Головне управління страхування при Міністерстві економіки; страховий аграрний пул (33 страхові компанії); Федерація сільськогосподарських кооперативів (4195 кооперативів)	Державне Агентство сільськогосподарського страхування: затвердження щорічного урядового плану страхування сільськогосподарських ризиків: перелік видів сільськогосподарських культур, тварин і риб, які підлягають страхуванню; розділ бюджетного фінансування страхування; умови страхування; комплекс робіт, ураховуючи технологію вирощування культур. Страхові субсидії фермерам. Забезпечення системи перестраховування за кордоном. Консорціум компенсації страхування забезпечує: організацію внутрішнього перестраховування; формування катастрофічного фонду. Головне управління страхування забезпечує: контроль за діяльністю ринку аграрного страхування. Страховий аграрний пул: допомога страховикам у здійсненні страхування сільськогосподарських ризиків. Федерація сільськогосподарських кооперативів: захист інтересів членів кооперативів при страхуванні; надання інформації учасникам щодо програм страхування сільськогосподарських ризиків.

Джерело: розроблено автором

Відмітимо, що, особливостями державної підтримки сільськогосподарського страхування в фінансово потужних країнах є[2]:

- субсидування здійснюється за різноманітними сферами виробництва сільськогосподарської продукції, а не лише у рослинництві;
- субсидується велика кількість об'єктів сільськогосподарського страхування;
- розробляється велика кількість видів страхового субсидування з різними параметрами страхового покриття, від різних ризиків, різноманітних об'єктів страхування;
- страхове субсидування розрізняються за природно-кліматичними зонами й регіонами;

- застосовуються різні розміри здешевлення страхових премій, вони визначаються залежно від переліку страхових ризиків, від природно-кліматичних зон розташування виробництва, об'єктів та стажу страхування, категорії страхувальника;

- страхувальник вносить частку свого страхового платежу, а держава перераховує страховику свою частку платежу.

Так, зокрема у Канаді, Іспанії держава підтримує страховими субсидіями понад 100-150 страхових продуктів і щороку перелік субсидованих продуктів розширюється, оскільки страхові компанії постійно розробляють нові програми залежно від запитів сільськогосподарських товаровиробників[3].

У багатьох країнах «держава фінансує розробку нових страхових продуктів, розрахункові обґрунтування страхових тарифів, сприяє перегляду страхових тарифів (кожні 3 роки), оскільки ці процедури є дорогими» . На потужних ринках сільськогосподарського страхування спостерігається тісна співпраця страховиків, держави, сільськогосподарських товаровиробників з андеррайтинговими, рейтинговими й консультаційними агенціями, страховими агентами, брокерами й іншими посередниками. При цьому, страховики й перестраховальники займаються утриманням ризиків і не витрачають кошти на розвиток сільськогосподарського страхування.

У зарубіжних країнах страхові компанії самостійно розробляють процедури сільськогосподарського страхування, контролюють технології сільськогосподарського страхування, виплачують страхові виплати та розробляють нові страхові програми і продукти[4]. Вирішальним призначенням держави щодо розвитку сільськогосподарського страхування вважається «страхове субсидування, корегування цінової політики щодо сільськогосподарської продукції, регулювання і ліцензування щодо діяльності страхових компаній та проведення перестраховання сільськогосподарських ризиків, водночас регулятор може регулювати страхове покриття для окремих сільськогосподарських ризиків, тарифні ставки та розробляти вимоги чи типовий договір» [5].

Таким чином, специфікою розвитку системи сільськогосподарського страхування слід вважати:

- доцільність формування страхових сільськогосподарських пулів, контроль за організацією співстрахування й перестрахування;
- захист майнових інтересів сільськогосподарських страхувальників шляхом розробки типових страхових договорів;
- запровадження страхового субсидування.

Розгляд особливостей сільськогосподарського страхування в Україні, здійснення якого передбачає державну підтримку переконує щодо його унікальності, у світлі синтезу підходів планової й ринкової економіки. Це гальмує розбудову дієвої системи сільськогосподарського страхування.

Введені у 2005 р. страхові субсидії для сільськогосподарських товаровиробників помітно активізували поступ сільськогосподарського страхування. Нині, основним нормативним регулятором сільськогосподарського страхування, в якому передбачено державну підтримку вважаються закони України: «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р.», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р.

Закон України „Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” [6], що ухвалений у 2012 році визначає спрямування сільськогосподарським товаровиробникам бюджетних коштів у формі страхових субсидій для компенсації частини страхових внесків, передбачених страховою угодою.

Нині презентується 4 субсидованих страхових продукти за визначеним переліком сільськогосподарських культур (комплексне страхування від багатьох ризиків, страхування за індексом урожайності, повна загибель чи часткове ушкодження посівів озимих культур). Страхові тарифи за вказаними страховими продуктами, за інформацією страхових компаній, навіть в одній

області за тотожними сільськогосподарськими культурами у різних страховиків коливаються в межах 0,2 – 12 %.

В Україні страхове субсидування сільськогосподарських товаровиробників здійснювалось у 2005 – 2008 рр. Держава виділяла кошти і щорічно їх спрямовувала сільськогосподарським страхувальникам урожаю сільськогосподарських культур. Причому, бюджетні кошти спрямовувались на 50 % компенсацію страхових внесків й 50 % компенсацію франшизи при страхових виплатах. Так, обсяги бюджетних коштів для страхового субсидування страхових внесків у 2005 – 2008 рр. нарощувались, що демонструвало зацікавленість держави щодо підтримки й стабілізації сільськогосподарського виробництва.

Конструкція видатків Мінагрополітики на страхові субсидії сільськогосподарським товаровиробникам близька до трендів частки видатків на страхові субсидії. А тренди обсягів прибутку переконують, що у досліджуваний період сільськогосподарські товаровиробники генерують достатньо прибутків і мають кошти, які дозволяють проводити повноцінні страхові операції для захисту їх майнових інтересів.

Тренди визискування бюджетних коштів для страхового субсидування демонструють стійкий злет фактичних видатків для цих цілей (у 2005 р. – 5,8 млн. грн., а у 2008 р. – 60,1 млн. грн.).

Цікаво, що найбільший рівень використання коштів Державного бюджету зафіксовано у 2006 р. та 2007 р. (100 й 95,6 % відповідно), найменший у 2005 р. й 2008 р. (10,7 та 67,8 % відповідно) що пояснюється не своєчасним ухваленням процедур визискування державних коштів і недолугим інформаційним забезпеченням сільськогосподарських товаровиробників щодо можливості та переваг страхування і державної підтримки стосовно здешевлення страхових премій в рік започаткування страхових субсидій й несприятливим впливом фінансових кризових процесів у світі в останній рік їх сплати[7].

У світлі розгалуженого територіального зонування сільськогосподарського виробництва й відповідно широкого діапазону

природно-кліматичних процесів найвищий сегмент використаних державних коштів за вказаний часовий відтин припав на потужні сільськогосподарські регіони Степової зони (в середньому становив – 55,4 %), що демонструє зацікавленість сільськогосподарських товаровиробників цих областей у страхуванні урожаю. Середні показники виявились у сільськогосподарських товаровиробників Лісостепової зони (в середньому становив – 36,5 %). Найменший сегмент використаних державних коштів демасковано в сільськогосподарських товаровиробників зони Полісся і західних областях (в середньому становив – 8,1 %), тут слід акцентувати, що саме ці області постійно потерпають від природних катаклізмів. Тобто сільськогосподарські товаровиробники зони Полісся та західного регіону, які найбільше страждають від нищівної дії природних стихій, практично не укладають страхових угод, що можна пояснити їх скрутним фінансовим положенням, браком фінансових ресурсів та високими страховими тарифами для сільськогосподарських товаровиробників, які господарюють в особливо складних природних зонах.

Висхідний тренд демонструють розміри застрахованих посівів, що підвищилися за період з 2005 р. до 2008 р. (від 2 до 4,3 % відповідно). У перші три роки, страхові субсидії надавались для страхування посівів невеликого переліку культур, до них відносились: посіви зернових культур, технічних, олійних та окремі бобові. У 2008 р. держава збільшила кількість сільськогосподарських культур за страхування яких надавались страхові субсидії до 18.

За наявного тренду падіння чисельності сільськогосподарських товаровиробників, найбільша їх кількість що скористалась бюджетним здешевленням страхових премій була зафіксована у 2007 р. (їх частка становила 7,9 %). Зауважимо, що вже наступного 2008 р. чисельність сільськогосподарських товаровиробників, які взяли участь у субсидованому страхуванні, знизилась на 2681 товаровиробника, при нарощенні розмірів сплачених бюджетних коштів на 38,5 млн. грн. Частка виплат страхових сум за страховими угодами що підтримувались бюджетним субсидуванням у 2005 р.

становила 26,2 %, у 2006 р. склала 9,2 %, у 2007 р. досягла 21,4 % і впала до 3,8 % у 2008 р. Незначна частка виплат страхових сум за страховими угодами що підтримувались бюджетним субсидуванням пояснюється тим, що договори страхування укладали зазвичай сільськогосподарські товаровиробники, що не мали збитків від дії природних стихій, окрім того страхування здійснювалось за великих параметрів франшиз. Тоді як, сільськогосподарські товаровиробники, виробництво яких розташовано в зонах підвищеного ризику практично не укладали страхові угоди.

Тобто, слід констатувати, що державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників через виплату страхового субсидування мала, як позитивні (злет параметрів сільськогосподарського страхування) так і негативні аспекти (недоступність страхових операцій через їх високу вартість). Це можна пояснити складністю процедур отримання бюджетних коштів та нерациональністю схеми їх проходження (бюджетні виплати здійснювались сільськогосподарським товаровиробникам після фактичної сплати ними страхових внесків страховим компаніям). Тому зміна схеми та процедур проходження бюджетних коштів (сільськогосподарські товаровиробники сплачують лише свою частку страхових внесків, а іншу частку виплачуватиме держава прямо страховим компаніям), спонукатиме до зниження фінансового тиску на сільськогосподарських товаровиробників щодо сплати страхових внесків та зросте доступність страхових операцій.

Діагностика дієвості страхового субсидування за системою показників, яка включає загально використовувані та нові розроблені індикатори, підтверджує висхідні тренди параметрів розрахункових страхових платежів, у розрахунку на 1 сільськогосподарського страхувальника у 2005 –2008 роках (з 254 тис. грн. до 1580 тис. грн.). Проте, за зібраною інформацією щодо фактично сплачених обсягів страхових платежів сільськогосподарським товаровиробникам виявлено, що реальні обсяги страхових платежів демонструють значне відхилення від розрахункових в сторону зменшення. Також зафіксовано, що рівень покриття страхових збитків складає майже 70 %,

проте демонструються високі значення у 2006 та 2008 роках (57 % та 42 % відповідно). Відсутність повних й об'єктивних даних щодо показників страхового субсидування (зокрема дефіцит систематичних узагальнюючих звітів страхувальників й страховиків щодо отриманих майнових збитків та виплачених страхових компенсацій, унеможлиблює здійснення точної діагностики дієвості державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Розглянемо реальну вартість страхового субсидування для держави за наявних схем та процедур її виплати. Розрахуємо внутрішню тарифну ставку страхового субсидування, та визначимо обґрунтованість й доцільність удосконалення механізму й процедур надання бюджетних коштів та модернізації тарифної політики страховиків (табл. 2).

Таблиця 2

Внутрішня тарифна ставка страхового субсидування

Рік	Страхові субсидії при ставці – 7,57 %, тис. грн.	Страхові субсидії при ставці 5 %, тис. грн.	Відхилення тис. грн.
2005	6664,8	4402,1	2262,7
2006	14206,5	9383,4	4823,1
2007	54454,4	35967,2	18487,2
2008	68886,9	45499,9	23387,0

Джерело: розроблено автором

Здійснюване у 2005-2008 роках страхове субсидування сільськогосподарських товаровиробників, незважаючи на виявлені недоліки (непрозорість, затратність, неефективність), сприяло нарощенню частки застрахованих посівів до загальної земельної площі у 2005 р. та 2007 р. (від 2 до 8 % відповідно). Тому призупинку у 2009-2010 роках виплат страхового субсидування вважаємо відчутним недоліком державної підтримки аграріїв. У 2011-2012 роках, внаслідок впливу надзвичайно негативних природних катаклізмів (сильні морози і велика засуха), держава знову ухвалила необхідність страхового субсидування сільськогосподарського виробництва. Проте у 2011 році у бюджеті забракувало грошей на таку програму. У 2012 році

страхове субсидування аграріям мало запрацювати шляхом здешевлення 50% вартості страхових внесків за страховими програмами перезимівлі озимої пшениці. У державному кошторисі на ці цілі було передбачено 70 млн. грн. Фахівці, спираючись на зарубіжний досвід (зокрема, інституту IARM), розрахували, що «загалом параметри страхування у сільському господарстві у 2012 році становили 270 млн. грн., зокрема страхування перезимівлі озимої пшениці із страховим субсидуванням – 120–140 млн. грн.» [8].

У 2013 р. передбачалось розширення переліку типових страхових продуктів, покриття не лише окремих ризиків, а й мультиризикове страхування за весь технологічний цикл. Держава передбачала надання аграріям страхувальникам «можливості вибору типових страхових продуктів які б враховували їх індивідуальні запити та економічну спроможність». Проте, як і в попередні роки, виникли фінансові труднощі щодо відсутності необхідних обсягів бюджетних коштів, щодо надання усім бажаючим сільськогосподарським страхувальникам страхової субсидії.

Слід акцентувати, що держава передусім спрямовувала страхові субсидії малим і середнім сільськогосподарським товаровиробникам, які мали обмежені фінансові ресурси. Потужні агрохолдинги, маючи кошти, доступ до кредитних ресурсів, гарні ділові взаємини зі страховими компаніями, і без допомоги держави страхують свої посіви і майно.

Ключовою проблемою [9] виявилась непродумана процедура адміністрування проходження бюджетних коштів, які перерозподілялися через державні районні структури. За інформацією страхувальників та страховиків, це генерувало прояви корупційних дій щодо „оплати послуг” державних службовців”. У зв’язку з негативними чинниками надання страхових субсидій та через обмеженість бюджетних коштів, у після кризовий 2009 рік цей вектор державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників було скасовано, але знову прийшлося виділяти кошти з бюджету – на ліквідацію негативних наслідків від настання повені.

Розгляд вітчизняної та світової практики обґрунтовано переконує, що існуючи моделі державної підтримки сільськогосподарського страхування, які успішно зарекомендували себе в розвинутих країнах, не доцільно калькою переносити на українські терени, оскільки вони передбачають належне налагоджене нормативне-правове забезпечення, не корупційні владні структури, розвинуту інституційно-інфраструктурну складову сільськогосподарського страхування та стабільні важелі регулювання й контролю за страховою діяльністю. Страхове субсидування сільського господарства має бути націлене на забезпечення сталості та прибутковості сільськогосподарського виробництва, його розширене відтворення, формування належного соціального добробуту для сільських громад, забезпечення системної послідовної розбудови сільських територій, забезпечення продовольчої безпеки, нарощення експортних можливостей потенціалу сільськогосподарських товаровиробників.

Опираючись на розробки вітчизняних вчених й світову практику, для удосконалення державної підтримки сільськогосподарського страхування, підвищення її дієвості, доцільно запровадити наступне. Широко використовувати для супроводу та урегулювання збитків в сільськогосподарському страхуванні прогресивних технологій (дистанційне зондування посівів, імітаційне моделювання, аерофотознімання, 3D візуалізацію, повітряне лазерне сканування, інформаційно-комунікаційні засоби) для підвищення можливості оперативної та комплексної оцінки ситуацій, зокрема точності й об'єктивності аналізу якості посівів й втрати продукції та зменшення доходів страхувальників. Необхідне формування обширного інформаційного масиву, де мають бути зосереджені дані щодо погодно-кліматичних коливань, атлас критичних погодних компонентів, дані щодо ефективності, продуктивності різних сільськогосподарських культур за фазами вегетації. Цей інформаційний масив має бути доступним для усіх учасників сільськогосподарського страхування і використовуватись, в якості орієнтирів для обґрунтування страхових тарифів. Необхідним, вважаємо й

запровадження інноваційних фінансових технологій, які передбачають тісне переплетення страхових послуг з банківськими, лізинговими операціями, хеджування фінансових ризиків тощо. Важливим вважаємо організацію своєчасного реагування на запити й скарги сільськогосподарських страхувальників.

Для упорядкування проблем виділення прямої бюджетної допомоги у разі настання катастрофічних сільськогосподарських ризиків з охопленням великих територій доцільно використовувати підхід «50 на 50», який передбачає здійснення прямих бюджетних виплат за умови зменшення середньої урожайності на 50 % та у обсягах 50 % її фактичної вартості. Аналітичні розрахунки переконують, що при впровадженні такого підходу обсяг бюджетних коштів у 2007 р., для відшкодування збитків сільськогосподарських товаровиробників через засуху, складав би лише 7 млн. гривень. І вважаємо, доцільним впровадження принципу обов'язковості: сільськогосподарського страхування для отримання бюджетних коштів з резервного фонду держави.

Не можна не згадати, що у контурі вимог Світової організації торгівлі, сільськогосподарське страхування окреслюється не лише як дієвий інструмент мінімізації ризиків, а й як ефективний метод державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. У цьому форматі доцільно застосовувати гібридний варіант фінансування страхових програм сільськогосподарських товаровиробників, зокрема, синтез державних виплат при катастрофічних ризиках, державної підтримки гарантування доходів та страхових субсидій. Таке гібридне фінансування страхових програм сільськогосподарських товаровиробників відповідає вимогам Світової організації торгівлі й підвищує страховий захист сільськогосподарських товаровиробників та виступає стабілізатором для сільськогосподарського виробництва (рис. 1).

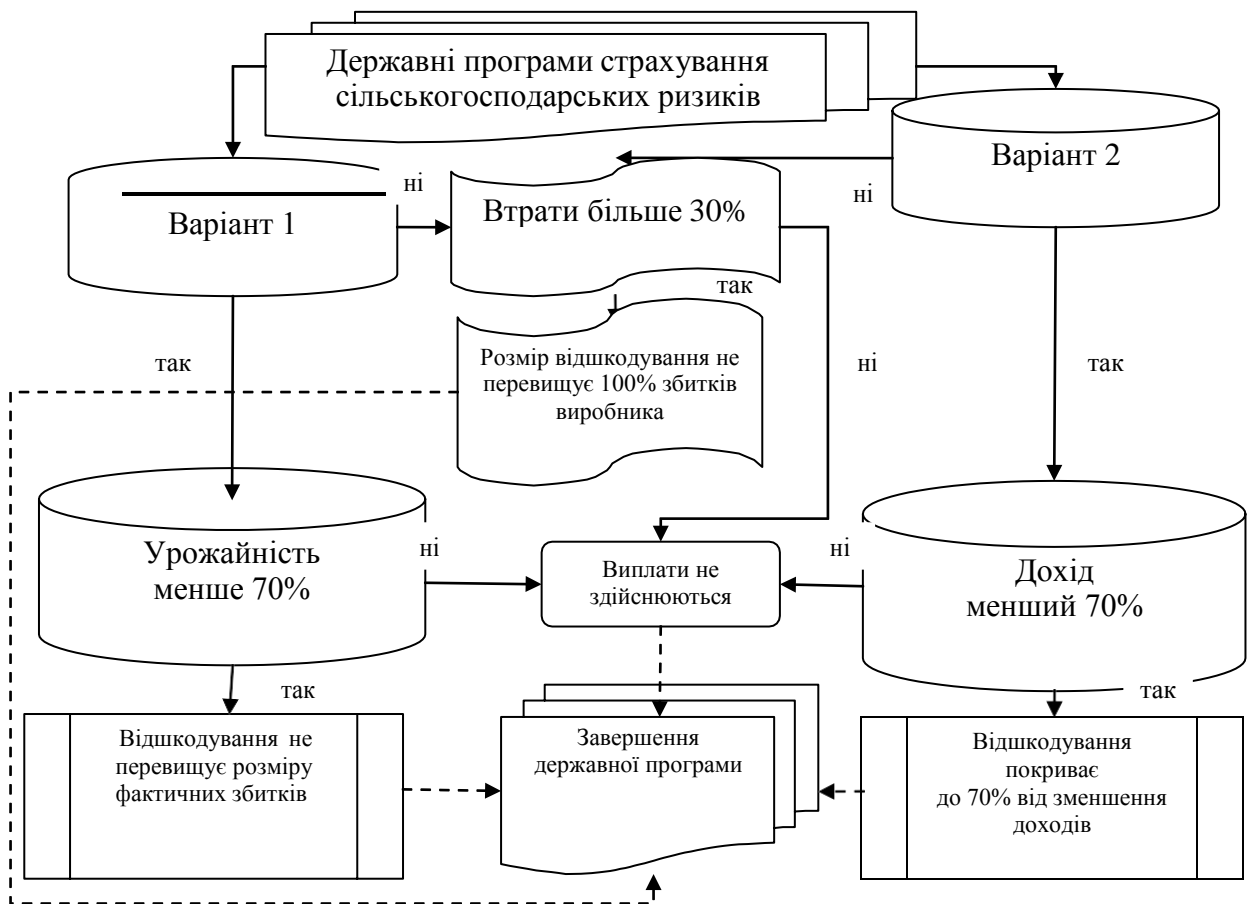

Рис. 1. Особливості надання страхового субсидування у контурі вимог Світової організації торгівлі

Джерело: розроблено автором

Доведено важливість визначення дієвості страхового субсидування за наступними показниками: частка субсидованих коштів в страхових платежах, частка субсидованих коштів в страхових відшкодуваннях, розмір бюджетних коштів на 1 га посіву, співвідношення розміру бюджетних коштів до збитків сільськогосподарських товаровиробників. Це сприятиме об'єктивній оцінці ефективності надання страхових субсидій.

Крім того, показник співвідношення розміру бюджетних коштів до збитків сільськогосподарських товаровиробників демонструє рівень участі Державного бюджету в перерозподілі фінансового тиску на сільськогосподарських товаровиробників – страхувальників.

Започаткування у 2005-2008 роках страхових субсидій, незважаючи на усі недоліки і непрозорість, неефективність й суперечливість та затратність для

сільськогосподарських товаровиробників, зумовило збільшення застрахованих посівів з 2 % (у 2005 р.) до майже 8 (у 2007 р.) від загальної площі. Тому відміна у 2009-2014 роках фінансування страхових субсидій була істотною втратою для страхової політики і страхувальників.

Розраховано параметри доцільної майбутньої державної підтримки сільськогосподарського страхування (табл. 3). Обчислення прогнозу здійснено з урахуванням трендів та експертних припущень щодо посівних площ, урожайності, закупівельних цін та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 3

**Прогноз необхідних коштів для фінансування страхових субсидій
стратегічних культур, млн. грн.**

Культура	Рік						
	2017	2019	2021	2023	2025	2027	2030
Пшениця	388,44	414,00	443,80	480,30	516,70	573,50	620,57
Ячмінь	213,75	234,70	256,28	264,23	277,97	284,36	297,16
Кукурудза	179,40	193,40	203,46	218,92	236,65	258,42	266,70
Соняшник	167,84	173,21	183,26	197,18	203,30	213,67	223,71
Цукрові буряки	48,23	49,38	69,62	72,83	77,27	79,05	115,41
Ріпак	69,51	73,89	79,21	82,06	86,24	90,30	93,64
Усього	1067,17	1138,58	1235,63	1315,52	1398,13	1499,30	1617,19

Джерело: розроблено автором

Доцільно виплачувати страхові субсидії передусім тим сільськогосподарським товаровиробникам, що впроваджують інноваційні технології в сільськогосподарське виробництво. Ця доцільність обґрунтовується, тим, що сільському господарству необхідно терміново оновити матеріально-технічну базу. В обставинах кризових фінансових деформацій та воєнних потрясінь, для України, це унікальна можливість зайняти передову роль на світових сільськогосподарських ринках. У такому форматі, для активізації інвестування інтенсифікації й модернізації сільськогосподарського виробництва доцільно не лише залучити інвестиційні кошти, а важливо ще й мати впевненість щодо бажаних досягнень та забезпечення й повернення інвестицій з отриманням прибутків.

Схема, механізм та процедури надання бюджетних коштів сільськогосподарським товаровиробникам для здешевлення страхових премій мають бути сталими на тривалий період (5–7 років). Доцільно, щоб регулятор окреслив об'єктивні кількісні критерії вимог до страхових компаній що страхують сільськогосподарських товаровиробників за державної підтримки. Такі критерії мають враховувати зарубіжну практику та об'єктивний стан страхових відносин в країні. Такі критерії мають включати передусім наявність досвідчених фахівців, наявність розгалуженої регіональної інфраструктури та потенційну фінансову й технічну можливість щодо сільськогосподарського страхування за державної підтримки.

Доцільно окреслити ширший перелік страхових об'єктів та сільськогосподарських ризиків, на які буде розповсюджуватись державна підтримка. Зокрема, важливо започаткувати страхове субсидування щодо страхування тварин, за індексом погоди, страхування сільськогосподарських земель тощо. Доцільно забезпечити прозорість процедур та механізмів проходження бюджетних коштів та їх широку доступність для усіх сільськогосподарських товаровиробників.

Розроблені пропозиції щодо удосконалення схеми та процедур проходження бюджетних коштів, що спрямовуються сільськогосподарським товаровиробникам на здешевлення страхових платежів, дають змогу істотно полегшити й спростити схему та пом'якшити процедури страхового субсидування, а також забезпечити дієве визискування державних ресурсів із впровадженням прозорої технології їх надання. На рис. 2. продемонстровано ескізну модель сільськогосподарського страхування за державної підтримки.

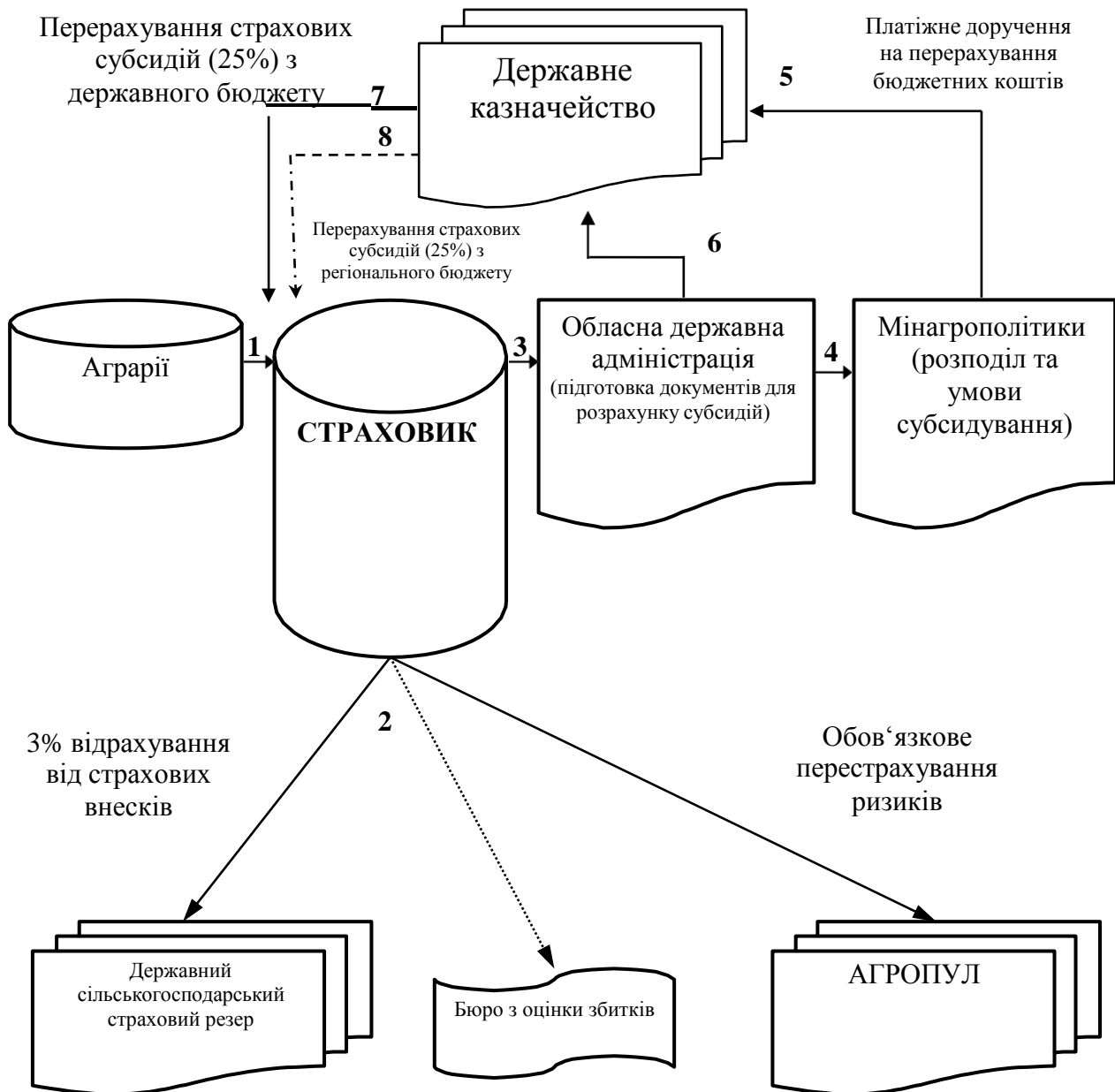

Рис. 2. Ескізна модель сільськогосподарського страхування за державної підтримки

Джерело: розроблено автором

Впровадження пропозицій автора щодо удосконалення та оцінки страхового субсидування сільськогосподарських товаровиробників сприяє підвищенню ефективності використання державних коштів, спрощенню процедур їх надання та доступності для сільськогосподарських товаровиробників.

Обґрунтовано конгруентність побудови композиційно-матричної моделі державного страхового субсидування, яка варіативно інтегрує його різновиди, забезпечує багатоканальність страхового захисту, розширює спектр його застосування, враховує сезонність сільського господарства, і дозволяє оцінити ефективність та сформуванню прогноз необхідних ресурсів для страхового субсидування.

Таким чином, урахування вітчизняного і світового досвіду, прогресивних запитів сільськогосподарських товаровиробників щодо формування і розвитку системи сільськогосподарського страхування переконує щодо доцільності активного державного втручання із поглибленням функції державної підтримки. Систематизація й узагальнення нормативно-правового поля та практики державної підтримки сільськогосподарського страхування дає змогу засвідчити, що страхове субсидування можна вважати ключовим мотиватором до визискування такого дієвого інструменту мінімізації сільськогосподарських ризиків, як страхування. Відсутність бюджетного фінансування, загострення політичного положення у державі вимагають трансформації й удосконалення вітчизняної системи державної підтримки сільськогосподарського страхування, а саме необхідно здійснити відхід від одноканальної державної підтримки страхування до нової багатоканальної страхової матриці, що включає фінансування за рахунок різноманітних цільових страхових платежів страхувальників та їх об'єднань та з використанням державних коштів. Освоєння авторських пропозицій щодо модернізації страхового субсидування сільськогосподарських товаровиробників дозволить примножити ефективність визискування державних ресурсів, істотно спростити схему, механізм та процедури їх спрямування, забезпечити їх доступність для сільськогосподарських товаровиробників.

Список використаної літератури

1. Навроцький С. А. Соціально-економічні аспекти страхування в АПК / С. А. Навроцький. – Суми : Довкілля, 2004. – 316 с.

2. Агрострахование в Испании и Украине [Электронный ресурс]: / Режим доступа:

http://tristar.com.ua/1/art/agrostrahovanie_v_ishpanii_i_ukraine_sravnim.html

3. Якубович В. Система страхования аграрных рисков в Испании: выводы для Украины [Электронный ресурс]: / В. Якубович. – Режим доступа: <http://forinsurer.com/public/06/11/30/2719>.

4. Плешков А. Л. Страхование катастрофических рисков: [зарубежный опыт] / А. Л. Плешков, И. В. Орлова // Страхование ревью. – 1999. – №3. – С. 15–18; №4. – С. 46–49.

5. Шелехов К. В. Страхування : навч. посіб. / К. В. Шелехов, В. Д. Бігдаш. – К. : МАУП, 2005. – 424 с.

6. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>

7. Клапкив Ю. М. Развитие дотационного страхования сельскохозяйственных рисков в Украине и ЕС / Ю. М. Клапкив // Страховые интересы современного общества и их обеспечение : сб. материалов XIV Междунар. науч.-практ. конф. : в 2-х т. – Саратов : Изд-во Сарат. Ун-та, 2013. – Т. 1. – С. 226.

8. Навроцький С. Формування перспективної моделі страхового захисту сільського господарства України / С. Навроцький // Наук. вісн. Мукачівського держ. ун-ту. Серія «Економіка». – 2014. – Вип. 1 (1). – С. 149–155.

9. Пластун В. Л. Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств / В. Л. Пластун // Вісн. Сумського нац. аграр. ун-ту. Серія «Економіка і менеджмент». – 2008. – № 12/1 (33). – С. 58–62.

*Алиарф И.А.М.
аспирант кафедры бизнес-администрирования
и корпоративной безопасности
Международный гуманитарный университет
E-mail: mba@mgu.edu.ua*

ПРИМЕНЕНИЕ СИСТЕМЫ КРІ В УПРАВЛЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕДИЦИНСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Основной целью предпринимательства является получение прибыли, что возможно лишь при осуществлении эффективной хозяйственной деятельности. Но для того, чтобы деятельность оставалась эффективной и позитивно